

HUS-YHTYMÄN KOMMENTIT
POTILASASIAVASTAAVISTA JA
SOSIAALIALAVASTAAVISTA SEKÄ
VARHAISKASVATUSLAIN 53 §
MUUTTAMISEKSI ANNETUSTA HE:STA (HE
300/2022 VP)

23.1.2023

Jaana Vento, hallintopäällikkö

YLEISET KOMMENTIT

- Lakiesitys täsmentää ja yhtenäistää valtakunnallisesti toimintaa. Se tuo avoimuutta ja läpinäkyvyyttä potilaan oikeuksien ja oikeusturvan toteutumisesta paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla.
- HUS-yhtymä pitää hyvänä, että HUS järjestäisi esityksen mukaan jatkossakin potilasasiavastaavan toiminnan järjestämänsä ja tuottamansa terveydenhuollon osalta.
- Potilaan ja asiakkaan tarpeeseen vastaamisessa on tärkeää, että potilasasiavastaava tuntee organisaation ja on lähellä organisaatiota -> jatkuva palaute yksiköille toiminnan kehittämiseen.
- Hallituksen esitys ei toisi juurikaan muutoksia HUS-yhtymän nykyiseen potilasasiamiesten toimintaan.
- HUSin kelpoisuusehdot vastaavat lakiesityksessä esitettyä kelpoisuusehtoa. HUSissa on käytössä tietojärjestelmä, johon potilasasiamiehet kirjaavat yhteydenotot. Potilasasiamiehet laativat vuosittain selvityksen potilaan oikeuksien toteutumisesta.

POTILASASIAVASTAAVA NIMIKE

- Sukupuolineutraalit nimikkeet ovat kannatettavia.
- Ruotsinkielinen nimike Patientombud -nimike on käytöltään sujuva ja sukupuolineutraalinen.
- Ehdotetut suomenkieliset nimikkeet eivät kuvaa asiavastaavien tehtävää toivotulla tavalla.
- Tehtävää paremmin kuvaavaa ja soveltuvaa nimike olisi **potilasoikeusneuvoja** tai **potilasoikeusvastaava**.
- Potilasasiavastaavan nimike viittaa potilasasioihin, joilla tarkoitetaan potilaan hoitoon ja sen toteuttamiseen liittyviin käytännön asioihin ja niitä koskeviin päätöksiin.
- Aiheuttanut sen, että potilasasiavastaavat voivat joutua jatkuvasti perustelemaan toimenkuvaansa samalla tavoin kuin potilasasiamiehet ovat joutuneet tekemään ”asiamiehen” nimikkeen kanssa.
- Potilasoikeusneuvoja kuvaa parhaiten potilasasiamiehen työtä, jossa neuvotaan ensisijaisesti potilaan oikeuksista terveydenhuollossa eikä ns. hoidollisista asioista.
- Se, että sosiaalihuollon puolella on vaikeuksia yhtenäistää termiä, ei saisi estää oikeasisältöisen termin käyttöä terveydenhuollossa.

HUS- YHTYMÄN TERVEYSSOSIAALITYÖ 2 §

- Lakiesityksen 2 § :n mukaan hyvinvointialueiden on järjestettävä sosiaaliasiavastaavien toiminta HUS-yhtymän järjestämässä terveysosiaalityössä.
- HUS-yhtymän järjestämä terveysosiaalityö on kiinteä osa HUSin sairaanhoidon toimintaa.
- Potilasasiamiehille on tullut terveysosiaalityötä tekevien työtä koskevia yhteydenottoja erittäin vähän (1 -2 vuodessa).
- Tarkoituksenmukaista olisi, että vastuu sosiaaliasiavastaavan järjestämisestä keskitettäisiin jollekin Uudenmaan hyvinvointialueelle tai Helsingin kaupungille tai HUS voisi hoitaa tämän kiinteästi terveydenhuoltoon liittyvän asiavastaavan tehtävät itse.

YKSITYISTEN JÄRJESTÄMÄT JA TUOTTAMAT SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUT 2 §

- Hallituksen esityksen mukaan yksityiset palveluntuottajat eivät enää järjestäisi terveydenhuollon yksiköiden potilasasiavastaavien toimintaa, vaan potilasasiavastaavien toiminnan järjestämisestä vastaisivat hyvinvointialueet.
- HUS-yhtymäalueella on paljon isoja sekä pieniä yksityisen terveydenhuollon palvelun tuottajia. Uudellamaalla potilasasiavastaavan palvelujen tuottamisesta vastaisi neljä hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki.
- Vaihtoehtoisia järjestämistapoja ei lakiesityksessä ole riittävästi arvioitu ja myös toiminnan tosiasiallisia hyvinvointialueille aiheutuvia kustannuksia on vaikea arvioida.
- Asiakkaiden ja potilaiden tiedottaminen on tärkeää, jotta puhtaasti yksityisiä palveluja käyttävät asiakkaat tietävät, mihin heidän pitää Uudellamaalla ottaa yhteyttä.

KELPOISUUS JA PALVELUJEN KIELI SEKÄ KIELITAITOVAATIMUKSET (6 JA 7§)

- Tarkoituksenmukaista on vahvistaa osaamista säätämällä vastaavien kelpoisuusvaatimuksia.
- Koulutustasolla on merkitystä vastaavien työtehtävien menestykselliseen hoitamiseen sekä palvelujen laatuun ja asiantuntijuuteen.
- HUS-yhtymässä potilasasiamiesten kelpoisuusehtona on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto.
- Potilasasiamiesten kielitaitovaatimuksena HUSissa on vähemmistökielen vähintään tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.
- Kielitaitovaatimuksilla ja kielitaidon huomioon ottamisella rekrytoinnissa on pyritty turvaamaan palvelut kielilain mukaisesti potilaan omalla kielellä suomeksi tai ruotsiksi.

RIIPPUMATTOMUUS JA PUOLUEETTOMUUS 5 §

- Säännökset riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta varmistavat osaltaan potilaiden oikeutta puolueettomaan neuvontaan.
- Säännös edistää potilaiden oikeusturvaa.

POTILASASIAVASTAAVAN JA TOIMINNAN VASTUUHENKILÖN TEHTÄVÄT 8 §

- Ehdotetussa laissa tehtävät on määritelty pääsääntöisesti tarkoituksenmukaisesti.
- Sen sijaan hallituksen esityksessä ei ole riittävästi huomioitu heikommassa asemassa olevien henkilöiden (mm. mielenterveyspotilaat, vanhukset) oikeuksia tai oikeutta tulla avustetuksi muiden asiakirjojen osalta kuin muistutuksen osalta.
- Suomessa haavoittuvassa asemassa olevat kansalaiset/ potilaat mahdollisesti ovat edelleen eriarvoisessa asemassa saadakseen oikeutta omalle asialleen yhdenvertaisesti.
- Ehdotetun lain mukaan potilasasiavastaavan tehtäviin kuuluu vain muistutuksen laadinnassa avustaminen. Potilaslain (785/1992) perusteella myös kantelun tekemisessä on HUSissa avustettu. tarpeesta. Tätä muutosta ei ole perusteltu ehdotetussa laissa.
- Potilasasiavastaavan toiminnan vastuuhenkilön järjestämisvelvollisuus osaltaan edistää potilasasiavastaavien yhtenäisiä toimintatapoja ja kehittää toimintaa.